

Coronakrise: 7 forslag, der skal få samfundsøkonomien op i gear

Ældreorganisationen Faglige Seniorer opfordrer politikerne til at sætte fokus på ældreområdet, når regeringen og folketingets partier efter genåbningen af det danske samfund skal i gang med at få samfundsøkonomien op i gear igen. Det giver på en gang mulighed for både at stimulere den økonomiske aktivitet og samtidig fremme et vigtigt indsatsområde i velfærdspolitikken.

I kølvandet på coronakrisen er Danmark både nationalt og internationalt konfronteret med en hidtil uset økonomisk krise. Allerede nu regner økonomer med, at vi får et fald i den økonomiske aktivitet på 5-6 procent. Det vil føre til en betydelig stigning i arbejdsløsheden, som det vil tage lang tid at få nedbragt igen. Vi skal formentlig igennem både 2021 og 2022 før vi har fået genoprettet økonomien igen.

Danmark er heldigvis i en situation, hvor vi selv kan gøre meget. Forhåbentlig lykkes det også at få skabt en international koordination af genopretningen, men det tager lang tid ikke mindst før eksporten igen kan bidrage med et økonomisk vækstbidrag. Derfor skal vi stimulere hjemmemarkedet og derfor er det vigtigt, at vi målretter den økonomiske politik mod initiativer, hvor der er størst sandsynlighed for at det virker både på den korte og den lange bane.

Flere økonomiske eksperter peger på at målrette de økonomiske initiativer mod de økonomisk svagest funderede befolkningsgrupper – herunder bl.a. ældre, som har det mindste økonomiske råderum. Men den økonomiske genopretning skal også tænkes ind i de store udfordringer, som vi i forvejen vil være konfronteret med i de kommende årtier. Det gælder både store investeringer i klimaomstilling og velfærdspolitiske initiativer i forhold til den demografiske udfordring.

Vi ved, at vi i de kommende årtier er stillet overfor store opgaver på ældreområdet pga. af den demografiske udvikling. Regeringen har tilkendegivet, at den vil foreslå en velfærdslov, som skal sikre ressourcer til ældreområdet i takt med at der bliver flere ældre. Det er vigtigt at indtænke

det perspektiv i den økonomiske genopretning ved at investere i flere ældreegnede boliger og plejeboliger.

Men ældre kan også bidrage til at sætte gang i den økonomiske aktivitet gennem et øget forbrug. Mange pensionister har et meget begrænset økonomisk råderum. Det er derfor en vigtig målgruppe for et bidrag til at stimulere økonomien.

Derfor foreslår Faglige Seniorer, at der til september udbetales en ekstraordinær ældrecheck på 50 procent af den modtagne ældrecheck for 2020. Vi foreslår også, at grundlaget for håndværkerfradraget udvides, så det omfatter arbejder med at gøre boligerne mere ældreegnede. Det betyder, at flere ældre vil kunne blive boende i deres egen bolig i længere tid.

Der er behov for at tænke fremadrettet, når vi skal i gang med at få vores samfund i gang igen efter coronaen

Syv initiativer på ældreområdet skal bidrage til den økonomiske genopretning

1. Udbetal en ekstra ældrecheck i september 2020.
2. Fradrag for at gøre egen bolig mere ældrevenlig.
3. Ældre medborgere skal have hjælp til service i hjemmet.
4. Byg eller renover 10.000 almene ældreboliger over 2-3 år.
5. Byg 5.000 nye plejeboliger/plejehjemspladser.
6. Renovering af eksisterende plejehjem/plejeboliger.
7. Invester i velfærdsteknologi

1. Udbetal en ekstra ældrecheck i september 2020.

Hvis vi skal stimulere økonomien og samtidig målrette det i forhold til de mest sårbare grupper, så forslår Faglige Seniorer, at der til september 2020 udbetales en ekstra pulje ældrecheck svarende til 50 procent af det beløb, som pensionister har modtaget i februar 2020.

I Danmark modtager cirka 260.000 pensionister en ældrecheck (Supplerende pensionsydelse). Man kan maksimalt modtage 18.000 kroner

om året. I Gennemsnitlig modtager pensionisterne 15.000 kroner, fordi ældrechecken bliver reguleret i forhold til formue og indtægter.

Hvis man forestiller sig, at der udbetales en ekstraordinær ældrecheck på 50 procent af den modtagne ældrecheck for 2020, så vil det i snit beløbe sig til 7.500 kroner

Den samlede bruttoudgift vil være på knap 2 mia. kroner Beløbet er skattepligtigt, så efter skat vil nettoudgiften beløbe sig til 1,2 mia. kroner Men da det forventes, at den ekstra check til de økonomisk svagest stillede pensionister vil omsætte sig i ekstra forbrug, så vil nettovirkningen være endnu mindre.

En ekstra ældrecheck er en engangsudgift, som ikke omsætter sig i et større økonomisk udgiftsniveau på sigt. Men det kan indgå sammen med andre finanspolitiske lempelser, der samlet skal være med til at sætte skub i hjemmemarkedet.

Ældrechecken kan udbetales til den samme målgruppe, som modtog ældrechecken i februar måned og efter de kriterier, der blev opgjort pr. 31. december 2019. Det kræver, at pensionistens personlige likvide formue er under 89.900 og at den personlige tillægsprocent er over nul. Er du som eksempel enlig og har en indtægt ud over folkepensionen på 88.700 kroner, så kan man ikke få ældrecheck.

Det letteste er at administrere den nye ældrecheck efter de samme kriterier som ældrechecken 2020. Politisk kan man dog vælge at udvide målgruppen ved at justere enten formuegrænsen eller modregningsbestemmelserne som følge af arbejds- eller pensionsindtægter.

2. Fradrag for at gøre egen bolig mere ældrevenlig.

De kommende år vil antallet af seniorer vokse kraftigt. Det betyder, at der bliver behov for, at flere boliger indrettes, så de kan opfylde de særlige boligbehov som seniorer har. En del af behovet kan opfyldes ved nybyggeri, men en stor del af behovet må nødvendigvis opfyldes gennem ændringer i den eksisterende boligmasse.

Der findes i forvejen i serviceloven en adgang til at kommunen kan yde tilskud til indretning af eksisterende bolig til personer med nedsat

funktionsevne. Men mange seniorer oplever, at de har særlige behov, som ikke nødvendigvis giver mulighed for dette tilskud eller at ændringen i boligen er af en karakter, der ikke kan give tilskud. Derudover kan tilskuddet først gives, når behovet er konstateret. Det vil give tryghed for mange, hvis man kan ændre eksisterende boliger, både ejerboliger og udlejningsboliger, i god tid før behov.

Målgruppen er først og fremmest personer i eller tæt på pensionsalderen, men af hensyn til mobiliteten på boligmarkedet bør retten omfatte alle, således at tilgangen af ældreegnede boliger overalt i den eksisterende boligmasse forøges.

Derfor foreslår Faglige Seniorer, at listen over håndværkerydelser, der kan give anledning til fradrag i boligjobordningen udvides med ændringer, der kan gøre boligen mere ældrevenlig bl.a.:

- gøre boligen kørestolsegnat
- forbedringer vedr. adgangsforhold og indretning, så de bliver mere velegnede for gangbesværede, herunder ændringer af bad og toilet samt i køkkenets indretning og funktion.
- mulighed for at der fra den enkelte ældrebolig kan tilkaldes hurtig hjælp, fx i tilfælde af sygdom, uheld eller lignende, så beboernes tryghed øges.
- indkøb og/eller indretning med ny teknologi, der kan lette funktioner i hjemmet. Her tænkes også på indretning med digitale løsninger.

Netop hjælp til bad og toiletbesøg er nogle af de opgaver, mange ældre gerne selv vil klare så længe, det er muligt, og hvor det i dag er muligt at udsætte den eksterne hjælp ved investering i moderne toiletter med vask og tørring eller brusekabiner, som tilsvarende løser nogle af de mest intime opgaver. Mange af disse investeringer kan med andre ord udsætte eller nedsætte den enkeltes behov for hjemmehjælp, og samtidig bringe de ældre i en mere værdig og selvhjulpent situation.

I dag kan man få fradrag for to slags ydelser. For det første kan man få fradrag for arbejdsløn i forbindelse med klima- og energibesparende investeringer på op til 12.500 kroner årligt per person i husstanden og for det

andet fradrag for arbejds løn til serviceydelser bl.a. rengøring eller havearbejde på op til 6.200 kroner pr. person i husstanden.

Forslaget om fradrag for at gøre ens bolig mere ældreegnet kan evt. indrettes som et særskilt fradrag på op til 12.500 kroner pr. person i husstanden.

Erfaringerne fra de øvrige fradragsmuligheder viser, at cirka 5 procent af målgruppen vil benytte fradraget fuldt ud. Det samlede fradrag vil så være 1,150 mia. kroner. Antages det, at fradraget benyttes med cirka 60 procent af det maksimale fradrag, og med en skatteværdi på cirka 25 procent vil det samlet give et skøn over statens udgifter ved at tilføje ændring af boliger til mere ældreegnet indretning på cirka 175 mio. kroner.

3. Hjælp til service i hjemmet.

Langt de fleste pensionister bor fortsat i eget hjem. En del ønsker at flytte over i en mindre og mere ældreegnet bolig. Men vi kan også bistå de ældre med at få hjælp til servicefunktioner, så man kan fastholde drømmen om at blive boende i eget hjem. Men det forudsætter, at flere ældre kan få hjælp/bistand til at klare de mange praktiske opgaver i hjemmet. Det kan være hjælp til rengøring, havearbejde eller mindre renoveringsopgaver alt fra maling af vinduer, elinstallationer, VVS osv.

Den nuværende boligjobordning rummer mulighed for at få et fradrag til servicefunktioner på op til 6.200 kr. om året. Det beløb kan naturligvis udvides til det dobbelte, hvilket vil give mere skub i arbejdet.

Faglige Seniorer forslår, at der etableres en ny ordning for mange af de ældre, som kan have brug for hjælp til både praktiske opgaver og mindre renoveringsopgaver. Et skattefrit tilskud, som kan bruges til at købe servicefunktioner eller mindre renoveringsopgaver i boligen. Beløbet sættes til 10.000 kr. om året i en foreløbig 3-årig periode til og med 2022.

Tilskuddet forudsættes, at man køber eksterne ydelser i private virksomheder som rengøringsfirmaer, virksomheder, som specialiserer sig i ældre-service eller lokale håndværksvirksomheder. Det kunne også være madordninger fra lokale fødevarerproducenter.

Mange ældre føler i stigende udstrækning, at dagligdagen kan blive uoverskuelig og de har måske ikke de økonomiske forudsætninger for at

købe ydelser eksternt. De kan heller ikke visiteres til hjælp, fordi de helbredsmæssige forudsætninger ikke er til stede. Men denne ordning vil kunne bidrage til at gøre tilværelsen lettere for mange af de ældre, som derved også kan forlænge deres tilværelse i eget hjem.

Det er vanskeligt at bedømme hvor udbredt et sådant tilskud vil blive. Men det er næppe urealistisk at det brutto vil beløbe sig til 500 mio. kr. årligt. Men efter skat og afløb i forhold til aktivitetsvirkningen vil nettobeløbet være noget mindre, formentlig omkring 200 mio. kr. årligt.

Ordningen indrettes administrativt som en ansøgningspulje, hvor opgaven skal beskrives og med sikkerhed for, at der er den fornødne dokumentation for udgifterne.

4. Byg eller renover 10.000 almene ældreboliger over 2-3 år.

Der mangler mange ældreboliger og behovet stiger i takt med den demografiske udvikling. Undersøgelser bekræfter, at op mod 20 procent af de ældre ønsker at skifte den nuværende bolig ud med en mindre og mere egnet bolig. De nævner selv typisk en 3-værelses bolig på 70-80 kvadratmeter.

Ud over, at der generelt er flere ældre, så vil der fremover bliver flere enlige, som har behov for en anden bolig. Heldigvis formår mange af de ældre at blive boende i deres egen bolig indtil de evt. får brug for en plejebolig med service og hjælp tilknyttet.

Ifølge Danmarks Statistik, så var der 32.131 almene boliger fortrinsvis til ældre i 2019. Men det dækker langt fra det kommende behov. Derfor foreslår Faglige Seniorer, at der tages initiativ til at udvide antallet med 10.000 boliger over de kommende 2-3 år. Det kan ske enten i form af nybyggeri eller ved at renovere eksisterende boliger, så de opfylder de ældres behov i fremtiden.

Det er de almene boligselskaber, som skal have ansvaret for at bygge/renovere de nye boliger og det kan ske ved at man trækker på landsbyggefonden.

Efter reglerne skal kommunerne yde en grundkapital på i form af et tilskud på 10 procent af anskaffelsestallet for ældreegnede almene boliger.

Rammebeløbet for almene ældreboliger er forskelligt for de forskellige områder, men sættes der et gennemsnit på 26.000 kroner/m² giver dette en anskaffelsessum på 2,1 mio. kroner for en 80 m² ældrebolig. 10 procent heraf er 210.000 kroner. En kommune kan således regne med at skulle yde 210.000 kroner i grundkapital for hver almen ældrebolig der opføres i kommunen.

Forøges antallet af ældreboliger vil kommunernes udgifter samlet udgøre 2,1 mia. kroner. Den kommunale andel formidles via indbetaling fra kommunerne til Landsbyggefonden, der forestår udbetaling til de enkelte byggerier. Det foreslås, at staten som led i genopretningsplanen bidrager med en del af kommunernes andel.

En stor del af tilvejebringelsen af ældreregnede boliger må nødvendigvis finde sted i den eksisterende boligmasse. Det vil være billigere, og det vil imødekomme et udtrykt ønske fra de ældre om at deres bolig skal placeres et sted, hvor det eksisterende sociale netværk kan bevares.

Man kunne forestille sig, at udgifter til at gøre eksisterende almene boliger ældreregnede gennem at øge tilgængeligheden kunne finansieres efter samme model som finansieringen af nybyggeri. 10 procent i grundtilskud fra stat og/eller kommune. Det er naturligvis meget vanskeligt at skønne over omkostningerne hertil, fordi der er tale om meget forskellige omkostninger. Nogle boliger kan med få midler gøres ældreregnede, mens andre boliger kræver mere grundlæggende og dermed dyrere ændringer.

Antages at de gennemsnitlige omkostninger til at øge tilgængeligheden af eksisterende boliger er 500.000 kroner pr bolig og 60 procent af forøgelsen af ældreregnede boliger tilvejebringes gennem renovering af eksisterende boliger, medfører dette udgifter på 300 mio. kroner i grundtilskud. Resten skal klares med nybyggeri, som medfører ekstra udgifter på 840 mio. kroner i grundtilskud.

Samlede omkostninger for stat/kommuner vil så være 1,140 mia. kroner i grundtilskud. Der skal naturligvis forhandles nye anlægslofter for at klare denne opgave

For at tilskynde kommunerne til at bidrage til forøgelsen af ældreregnede kommuner, kan man udvide den kommunale udgiftsramme med det

anvendte beløb og i ønsket andel finansiere dette med etablering af en særlig tilskudsramme i udligningsordningerne således at kommunerne efter ansøgning får et tilskud til at finansiere deres grundkapitalindskud. (I realiteten en form for refusionsordning).

Derudover kan man overveje at give mulighed for at en del af anskaffelsesomkostningerne til nybyggeri får tilskud fra Nybyggerifonden under landsbyggefonden. Heri står der knap 500 mio. kroner øremærket til nybyggeri. En del af disse midler kan bruges til at booste byggeriet af ældreregnede boliger. Dette kan medvirke til at huslejen i boligerne bliver lavere. Tilskuddet kan alternativt anvendes til at finansiere øgede kollektive tiltag i boligerne.

Det er efter denne model de almene boligselskaber, der skal være initiativtagere til projekter. Man kunne kombinere modellen med et krav om, at kommunen har en udviklingsplan for ældreboligområdet som betingelse for at få del i det særlige tilskud til flere ældreregnede boliger. I en udviklingsplan kan man stille krav om boligerne udformning f.eks. fordelingen mellem 2 og 3 værelsesboliger.

5. Byg 5.000 nye plejeboliger/plejehjemspladser.

I takt med udviklingen i antallet af ældre – ikke mindst ældre over 80 år, så stiger behovet for flere plejeboliger/plejehjemspladser mærkbart over de kommende årtier.

Ifølge Danmarks Statistik var der 40.853 plejeboliger fortrinsvis til ældre i 2019, 3.794 plejehjemspladser og 1.298 friplejeboliger. I alt knap 46.000 plejeboliger. Det er faktisk fald i forhold til situationen for 10 år siden. Og når man dertil lægger, at antallet ældre er steget med 25 procent og at dette antal fortsætter med at stige i de kommende, så er der et skrigende behov for yderligere kapacitet og behovet er allerede mange steder akut.

Ifølge serviceloven er det kommunernes ansvar at sikre tilstrækkelig kapacitet til at dække behovet. Grundreglen er, at kommunen skal tilbyde en plejebolig senest 2 måneder efter, at kommunen har konstateret et konkret behov for en bolig med tilknyttet plejepersonale. Og borgeren er optaget på en generel venteliste.

Kommunernes Landsforening har selv i en såkaldt Momentumanalyse fra marts 2019 konstateret, at der er behov for at sikre 10.000 flere plejeboliger frem til 2030. Derfor foreslår Faglige Seniorer nu, at der straks tages initiativ til en konkret udviklingsplan om at få bygget 5.000 ekstra pladser over de kommende 2-3 år. Der er allerede projekter som er grydeklare, men som ikke er igangsat under de eksisterende budgetrammer. Som led i genopretningsplanen skal der tages fat på at realisere de 5.000 plejeboliger.

Der findes ikke en bestemt model for anlæg og drift af plejeboliger. Det er regionsråd eller kommunalbestyrelse, som driver de bestående plejeboliger. Kommunerne skal yde grundtilskud og finansiere anlæg af de særlige serviceområder, som det kræver, når der er tilknyttet servicepersonale til boligen. Det kan ske ved optagelse af realkreditlån. Staten yder et engangstilskud på 40.000 kr. pr. tilknyttet boligenhed.

Den øvrige finansiering kan ske via flere kilder. Typisk deltager fonde, almene boligforeninger o.l. i investeringen. Her kan man med fordel se på de voksende pensionskasser, som investor i boligerne. I forhold til ansvar for drift, så vil der typisk blive lavet en driftsoverenskomst med kommunen.

Det bemærkes, at der er begrænsninger på huslejebidraget fra beboerne. Kommunalbestyrelserne kan beslutte, at beboerne har et minimum af rådighedsbeløb til rådighed.

Der er stærkt fokus på boligformer og indretning af en moderne plejebolig. Det indebærer også investeringer i velfærdsteknologi.

Forslaget om 5.000 ekstra plejeboligenheder med tilknyttet service kræver, at regering, kommuner, regionsråd og private investorer samlet indgår en udviklingsplan. Det skal bl.a. sikres, at der tilvejebringes en plan for rekruttering af plejepersonale til de nye enheder.

Samlet forventes de offentlige merudgifter at beløbe sig til 1,5 mia. kr. over de næste 2 - 3 år.

6. Investeringer i ny velfærdsteknologi.

Der er i de senere år udviklet en masse ny velfærdsteknologi. Det kan være med til at gøre arbejdet med pleje og omsorg hos plejekrævende ældre lettere. Men både service- og anlægsloft begrænser mulighederne for at tage

fat på investeringer og drift af ny velfærdsteknologi. Det er uhensigtsmæssigt – ikke mindst i en situation hvor vi skal sætte gang i økonomien igen.

Derfor foreslår Faglige Seniorer, at man i en 3-årig periode trækker investering og drift af ny velfærdsteknologi ud af de eksisterende service- og anlægsrammer. Det vil gøre det muligt for langt flere kommuner at gå i gang med investeringer i nye velfærdsteknologier både i plejecentre og hjemme hos den enkelte ældre.

Mange kommuner har kassebeholdninger til at gå i gang med investeringer, men de eksisterende rammer giver ikke de fornødne muligheder for at foretage investeringerne.

Den samlede effekt af disse initiativer afhænger af kommunernes vilje til at gå i gang med investeringerne. Men de nye rammer kan føre til et intensiveret samarbejde mellem kommuner og de virksomheder, som har udviklet de nye teknologier. I den forbindelse er der behov for en national handlingsplan for brug og udvikling af velfærdsteknologi.

De økonomiske konsekvenser ligger formentlig i størrelsesordenen mellem 0,5 og 1,0 mia. kr. årligt. De driftsmæssige konsekvenser vil formentlig på den lange bane være meget begrænsede. Men i opstarten vil der være omkostninger i forbindelse med de nye investeringer.

7. Renovering af plejecentre og ældreinvesteringer i offentlige anlæg.

Der er mange plejehjem, plejecentre og plejeboliger, der trænger til renovering. Og en tid med behov for at understøtte samfundsøkonomien, så er der også behov for at se på investeringer, der gør offentlige bygninger og anlæg mere ældreegnede.

Selvom mange kommuner løbende er i gang med renoveringsopgaver bl.a. ved at gøre dem mere klimavenlige, så er der stadig mange boliger og offentlige bygninger, som trænger til istandsættelse.

I Danmark er der over 45.000 plejehjemspladser og plejeboliger. Og selv om mange løbende er istandsat, så er der alt for mange eksisterende boliger, som trænger til en kærlig hånd. Det er en større opgave, som står og venter på os.

Og hvorfor ikke udnytte den ledige kapacitet til at få løftet denne samfundsopgave.

Men derudover er der mange offentlige bygninger og anlæg, som trænger til at blive gjort mere ældrevenlige. Det gælder ikke mindst vores offentlige transport og togstationer. Bl.a. er der alt for mange S-togsstationer uden toiletfaciliteter, som trænger til en gedigen opgradering.

Derfor foreslår Faglige Seniorer som led i en samlet økonomisk genopretningspakke, at regeringen og kommunerne bliver enige om en samlet investeringspakke på 1 mia. kr. årligt til at få sat gang i nødvendige investeringer og renoveringsopgaver.

Det er opgaver, som i de kommende år alligevel vil presse sig på, kan også være med til at kickstarte økonomien sammen med mange af de andre vigtige samfundsopgaver.

Samlet vurdering af økonomi og beskæftigelse

Den samlede ældrepolitiske pakke som investeres som led i en samlet genopretningsplan for dansk økonomi beløber sig over perioden 2020-2022 til 4,95 mia. kroner fordelt med 1,9 mia. i 2020, 1,525 mia. i 2021 og 1,525 mia. i 2022. Dertil kommer yderligere anlægsinvesteringer på 2-3 mia. kr. årligt.

Det forudsætter, at gennemslaget er som forudsat under de enkelte forslag.

Beskæftigelseseffekten forventes at være 2 - 5.000 personer årligt i 2020 og 2021 og 2022.